

АНОТАЦІЯ

Голтвенко О.В. Публічне управління інноваційним розвитком приморських територій: соціо-еколого-економічний аспект – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю – 074 «Публічне управління та адміністрування». Донецький державний університет управління Міністерства освіти і науки України, Маріуполь, 2020. Дисертаційне дослідження присвячено поглибленню теоретичних основ, розвитку методичних підходів і обґрунтуванню організаційних засад удосконалення публічного управління інноваційним розвитком приморських територій в соціо-еколого-економічному аспекті.

Визначальною складовою публічного управління розвитком приморських територій в країні є державне управління регіональним розвитком України. Для усунення національних диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів в дослідженні виокремлено проблеми саме приморських територій, що визначаються як депресивні, гальмують вектор розвитку блакитної економіки як загальноєвропейський тренд.

У роботі дістав подальшого розвитку понятійно-категорійний апарат науки публічного управління в частині уточнення змісту терміну «соціо-еколого-економічна система» як форма організації взаємозв'язків в певному просторі і часі між природними, економічними та соціальними підсистемами, яка забезпечує їх саморегуляцію, самовідновлення елементів, встановлює межі адаптаційних можливостей відповідно механізму взаємодії з представниками органів публічного управління, бізнесу, освітніх закладів та громади приморських територій.

Дістали подальшого розвитку завдання імплементації зарубіжного досвіду публічного управління розвитком приморських територій, що передбачає

виховання соціальної складності громади, яка характеризується ціннісною когнітивною адаптацією. Приморські території, як агрегації виробництв, освітніх просторів, заповідних зон та прикордонного співробітництва, повинні виховувати соціальну складність громади. Вона сприяє прояву різноманітних реакцій на зміни навколишнього середовища, адаптації до більшої кількості аспектів. Когнітивна складність дає можливість розглядати різні варіанти як сценарії, адже нівеляція специфіки громади приморської території до загальнонаціонального рівня може призвести до соціальних флуктуацій, дисбалансу розвитку соціо-еколого-економічної системи вже в умовах децентралізації.

Обґрунтування даної тези полягає в оцінці соціо-еколого-економічного аспекту ефективності суспільних перетворень приморських територій на прикладі Маріупольської ОТГ. Це дозволило вдосконалити підходи до побудови сценарію інноваційного розвитку приморських територій в довгостроковій перспективі за умови використання соціологічних опитувань й оцінювання ефективності суспільних змін векторним методом. Отриманий в результаті комплекс векторів публічного управління розвитком приморських територій використано в Стратегії розвитку міста Маріуполь – 2020.

Доведено, що зміна кута вектору публічного управління розвитком приморських територій в бік колаборації влади, громади, підприємств та університетів призведе до зменшення екологічного навантаження та дозволить управляти соціальними флуктуаціями в суспільстві.

Відповідно до проведеного аналізу показано, що у довгостроковій перспективі у стратегіях міст, що знаходяться на приморських територіях, слід передбачати план заходів із забезпечення безпеки людського капіталу та заходи сприяння підвищенню рівня освіченості громади. Адже розвиток науки та технологій неодмінно внесе інноваційну складову й дозволить розвинути високотехнологічні виробництва, що в свою чергу позитивно позначиться на

екологічному аспекті й створить покоління українців, які зможуть вивести країну на передові позиції серед морських країн Центральної і Східної Європи.

З огляду на потреби приморських територій вдосконалено існуючу інноваційно-інфраструктурну функцію моделі публічного управління інноваційним розвитком приморських територій. Саме інноваційно-інфраструктурна функція має виконувати завдання інституціоналізації інноваційної діяльності на приморських територіях, а результатом її реалізації є створення належної інноваційної інфраструктури. Тому запропонований в моделі публічного управління інноваційним розвитком приморських територій координаційно-комунікативний центр забезпечить ефективність комунікативного зв'язку зі всіма зацікавленими стейкхолдерами та органами місцевого самоврядування, налагодить взаємозв'язок з міністерствами та відомствами, що здійснюють регулюючу функцію.

З огляду на визнання на міжнародному рівні необхідності інтенсифікації зусиль щодо впровадження гармонізації стосунків з міжнародною спільнотою та імплементації світового досвіду щодо забезпечення публічного управління розвитком приморських територій, створений центр дозволить проводити оцінку ефективності інноваційного розвитку відповідної території шляхом узагальнення оцінок за всіма критеріями, що використовуються при аналізі відповідних явищ та процесів. Запропонований підхід функціонування моделі відрізняється від нині існуючих підходів, побудованих на оцінюванні конкурентоспроможності приморської території з точки зору її економічної корисності, тим, що він дозволяє оцінити вплив публічного управління на соціо-еколого-економічні аспекти.

Запропоновано механізм взаємодії з представниками органів публічної влади як агентами підтримки інноваційних змін, що мають подвійну компетенцію та досвід в наукових колах і дотичні до відповідних приморським територіям галузевих структур, завдяки чому на умовах диверсифікованої

взаємодії університету, уряду, бізнесу та громадянського суспільства забезпечить плюралізм підходів до створення знань та інновацій. Таким чином, задовольнятиметься потреба в академічних знаннях регіонального бізнесу: ІТ-сфера, туризм, інноваційні технології, екологічні технології, гуманітарні та соціальні науки; встановлюватиметься зв'язок між основними стейкхолдерами приморських територій.

В якості узагальнюючих наукових результатів запропоновано комплексний механізм публічного управління розвитком приморських територій в Україні, який базується на загальнонаціональних стратегіях розвитку та відповідає Морській доктрині України. Призначенням запропонованого механізму є організація функціонування існуючої моделі, скоординоване використання наявних ресурсів та розробка потенціалу, спрямування процесу інноваційного розвитку і здійснення його коригування у випадку відхилення від обраного вектору або як реакції на зміни зовнішнього середовища та соціо-еколого-економічних аспектів.

Практичне значення одержаних наукових результатів дисертаційної роботи підтверджуються довідками про впровадження у діяльність Комунального комерційного підприємства «м.ЄХАБ», Маріупольська міська рада (Довідка від 19.12.2019 №74.2-54690-74.1), у діяльність Маріупольської міської ради (Довідка №16.12.2019 №27.2-82214-02), а також деякі положення дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес Донецького державного університету управління при викладанні навчальних дисциплін, а також при розробці освітніх програм і спеціалізованих курсів (Довідка від 03.04.2020 №04-01.03/227).

Ключові слова: публічне управління, приморські території, інновації, результативність, соціальний, економічний, екологічний розвиток, комунікації, функція, механізм

ABSTRACT

Goltvenko O. Public management of innovative development of coastal areas: socio-ecological-economic aspect. – The qualification scientific work published as a manuscript.

Thesis for a Doctor of Philosophy Degree in the specialty – 074 «Public Administration and Management». Donetsk State University of Management, Ministry of Education and Science of Ukraine, Mariupol, 2020.

The dissertation research is devoted to extending theoretical foundations, developing methodological approaches, and substantiation organizational bases of management improvement of innovative development of coastal territories in the socio-ecological-economic aspect.

The defining component of public management of coastal territories development in the country is the state management of regional development of Ukraine. To eliminate the national disparities of socio-economic development of regions, the study has outlined coastal areas' problems, which are defined as depressive and those that impede the development vector of the blue economy as an all-European trend.

The conceptual and categorical apparatus of the science of public administration was further elaborated to clarify the meaning of the term «socio-ecological-economic system» as a form of relationship organization in a particular area and time between natural, economic and social subsystems. It provides self-regulation of those systems and ensures self-renewal elements, sets the limits to the proposed model of public management's adaptive capabilities, and the interaction of government-business-educational institutions and the community of coastal areas.

Implementing foreign experience of public management of coastal territories development, which presupposes nurturing the community's social complexity characterized by value cognitive adaptation, has been further developed. As aggregations of industries, educational spaces, protected areas, and cross-border

cooperation, coastal areas have to cultivate the community's social complexity. It promotes the manifestation of various reactions to environmental changes, adaptation to various aspects. Cognitive complexity makes it possible to consider different options as scenarios, leveling the community's specifics of the coastal areas community to the national level, can lead to social fluctuations and imbalances in the development of the socio-ecological-economic system already in conditions of decentralization.

This thesis's substantiation is to assess the socio-ecological-economic aspect of the social transformation effectiveness of coastal areas on the example of Mariupol amalgamated territorial community. This allowed improving the approaches to building a scenario of innovative development of coastal areas, in the long term with the use of sociological surveys and assessment of the effectiveness of public changes by vector method. The resulting vectors of public management of coastal areas' development are used in Mariupol: Development Strategy – 2020.

It has been proved that changing the vector of public management of coastal areas development towards the collaboration of government-community-business will reduce the environmental burden and allow to manage social fluctuations in society.

According to the analysis, it has been shown that in the long run the strategies of cities located in the coastal areas ought to include an implementation plan to ensure human capital security and measures to promote community education. After all, the development of science and technology will inevitably bring an innovative component and allow the development of high-tech industries, positively impacting the environment aspect and creating a generation of Ukrainians who can lead the country to top-ranking positions in Central and Eastern Europe.

Given the needs of coastal territories, the existing innovational and infrastructural function of the model of public management of innovative development of coastal areas has been improved. It is the innovation and infrastructure function that should perform the tasks of institutionalization innovation activity in the coastal areas, and the result of its implementation is the creation of an appropriate innovation

infrastructure. Therefore, the coordination and communication center proposed in the public management model of innovative development of coastal areas will ensure communication effectiveness with all interested stakeholders and local governments and establish a relationship with ministries and agencies that perform a regulatory function.

Providing that the global community recognizes the need to intensify efforts to harmonize international relations and implement global experience in ensuring public management of the development of coastal areas, the center will assess the effectiveness of innovative development of the area by summarizing evaluations all criteria that are used in the analysis of the relevant phenomena and processes. The proposed approach to the functioning model differs from the current approaches based on the coastal area competitiveness assessment in terms of its economic utility as it stipulates assessing the public administration impact on socio-economic-ecological aspects.

The mechanism of interaction with representatives of public authorities as agents of support of innovative changes, who have dual competence and experience in scientific communities and concerning sectoral structures corresponding to coastal areas is offered. Through this diversified interaction, the university, government, business and civil society provide a plurality of approaches to knowledge and innovation creation. Therefore, the need for academic knowledge of regional business will be satisfied: IT-sector, tourism, innovative technologies, environmental technologies, humanities and social sciences; communication between the main stakeholders of the coastal areas will be established.

As generalizing scientific results, the complex mechanism of public management of coastal territories development in Ukraine, which is based on the national development strategies and corresponds to the Maritime Doctrine of Ukraine has been offered. The purpose of the proposed mechanism is to organize the existing model's functioning, coordinate the use of available resources and capacity development, direct the process of innovation development and implementation of its adjustment in case of

deviation from the chosen vector or respond to environmental changes socio-economic-ecological aspects.

Certificates of implementation confirm the practical significance of the obtained scientific results of the dissertation in the activities of the Municipal Commercial Enterprise «УЕНАВ», Mariupol City Council (Reference from 19.12.2019 №74.2-54690-74.1), in the activities of the Mariupol City Council (Reference from №16.12.2019 №27.2-82214-02), the introduction of some provisions of the dissertation research to the academic disciplines of Donetsk State University of Management, as well as to the educational programs and specialized courses (Reference from 03.04.2020 №04-01.03/227).

Key words: public administration, coastal areas, innovations, efficiency, social-economic-ecological development, communications, function, mechanism.

Список публікацій здобувача за темою дисертації

Статті, у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу

1. The Influencing Factors On Sustainable Development In Strategies Of Corporate Governance / **Goltvenko O.** and others. *Academy of Strategic Management Journal*. 2019. Vol: 18 Issue: 1 [URL:https://www.abacademies.org/articles/factors-of-influence-on-the-ustainable-development-in-the-strategy-management-of-corporations-8623.html](https://www.abacademies.org/articles/factors-of-influence-on-the-ustainable-development-in-the-strategy-management-of-corporations-8623.html) (Scopus).

Особистий внесок здобувача: обґрунтовано необхідність співробітництва підприємств, громади та влади з метою стійкого розвитку підприємств в умовах глобалізації та екологічної турбулентності.

Монографії

1. Марова С.Ф., Чечель А.О., Драгомірова Є.С., Голтвенко О.В. Збалансований розвиток соціо-еколого-економічних систем територіальних громад: стан та перспективи інноваційних перетворень (на прикладі Маріупольської ОТГ). *Проблеми та перспективи розвитку державного управління в умовах реформування*: колективна монографія / заг. ред. Чечель А.О., Хлобистов Є.В. Бельско-Бяла (Польща): Вища школа економіки та гуманітаристики, 2017. 493 с. (С. 383-406). URL : <https://dsum.edu.ua/storage/documents/monografs/chechel/завантажити.pdf>.

Особистий внесок здобувача: сформульовано заходи посилення інституційної спроможності територіальних громад на прикладі маріупольської у вирішенні місцевих соціально-економічних, екологічних проблем для збалансування соціо-еколого-економічних систем територій.

2. Марова С.Ф., Голтвенко О.В. Модель кумулятивності механізму державного управління ефективністю функціонування соціо-еколого-економічних систем. *Трансформаційні процеси економіки та управління* : монографія / заг. ред. О.В. Балусевої; Донецький державний університет управління. Кривий Ріг: Вид. Р.А. Козлов, 2017. 253 с. (С. 7-24). URL : <https://dsum.edu.ua/storage/documents/monografs/завантажити.pdf>.

Особистий внесок здобувача: запропоновано схему комплексного механізму формування та реалізації державної регіональної політики, представлено модель кумулятивності механізму державного управління ефективністю функціонування соціо-еколого-економічних систем.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Голтвенко О. В. Завдання імплементації зарубіжного досвіду публічного управління розвитком приморських територій. *Менеджер. Вісник ДонДУУ. Серія: Державне управління*. 2020. №1(86). С. 313-322 (Index Copernicus).

2. Голтвенко О. В. Оцінка публічного управління розвитком приморських територій. *Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія «Державне управління»*. 2019. Т. XX, вип. 312. С. 312-322.

3. Марова С.Ф., **Голтвенко О.В.** Шляхи управління інноваційним розвитком приморських територій як соціо-еколого-економічних систем. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2018. №4 (64). С. 80-84
URL : <http://www.pa.stateandregions.zp.ua/issue-4-2018>.

Особистий внесок здобувача: розвинуто інноваційну складову приморських територій, що зменшить рівень дисбалансу соціо-еколого-економічних систем. Запропоновано впровадження концепції міст, що навчають.

4. Голтвенко О.В. Концептуальні основи інноваційного розвитку функціонування соціо-еколого-економічних систем. *Менеджер. Вісник ДонДУУ. Серія: Державне управління*. 2017. №1(74). С. 104-113. URL : <http://ojs.dsum.edu.ua/index.php/manager/article/view/238> (Index Copernicus).

Тези доповідей

1. Марова С.Ф., **Голтвенко О.В.** Принципи функціонування еколого-економічних систем в умовах інноваційного розвитку. *Розвиток державного управління в умовах реформування: проблеми та перспективи*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 18-19 квітня 2017 р. Маріуполь: Донецький державний університет управління, Український культурологічний центр, 2017. С. 96-100.

Особистий внесок здобувача: доведено, що реалізація принципів інноваційного функціонування еколого-економічної системи залежить від соціуму, в тому числі, в особі місцевих органів влади. Сформульовані напрями діяльності місцевої влади для результативності функціонування соціо-еколого-економічних систем в умовах інноваційного розвитку.

2. Марова С.Ф., Голтвенко О.В. Перспективи перетворень територіальних громад. *Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 3-4 жовтня 2017 р. Маріуполь : ДонДУУ, 2017 С. 371-372.

Особистий внесок здобувача: запропоновано розширення доступу громадськості до розробки стратегій розвитку міста, що дозволить налагодити діалог влади та громади та сприятиме формуванню соціальної складності суспільства.

3. Марова С.Ф., Драгомірова Є.С., Голтвенко О.В. Збалансований територіальний розвиток на шляху до сервісної держави. *Публічне управління для сталого розвитку: виклики та перспективи на національному та місцевому рівнях*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 17-19 травня 2018. Маріуполь: Донецький державний університет управління, Український культурологічний центр, С. 134-138.

Особистий внесок здобувача: встановлено залежність збалансованості розвитку інфраструктури територій та результативності публічного управління на рівні приморських територій та загальнонаціональному.

4. Марова С.Ф., Драгомірова Є.С., Голтвенко О.В. Кумулятивна модель ефективного функціонування державного механізму управління соціо-еколого-економічною системою. *Perspectives of modern scientific research* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 31 травня 2018 р. Lisbon, Portugal, 2018. P. 101-105.

Особистий внесок здобувача: запропонована кумулятивна модель механізму державного управління ефективністю функціонування соціо-еколого-економічної системи яка на відміну від інших, вперше показує інноваційно-інфраструктурний механізм і передбачає створення спеціальних систем управління територіальним розвитком.

5. Голтвенко О.В. Організаційний механізм державного управління розвитком приморських територій. *Сучасний рух науки*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 3-4 жовтня 2019 р. Дніпро, 2019. Т.1. С. 407-411. URL : <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2019/10/TOM-1-Zbirnik-8-mizhnarodna-nauk-prakt-internet-konferentsiya-1.pdf>

6. Goltvenko O. The influencing factors on sustainable development in strategies of corporate governance. *Promoting effective quality culture practices in higher education: benchmarking and resource search*. VI International scientific and practical conference. 12-13 November 2019, Almaty, Kazakhstan, 2019. P. 276-280.